

-1-

“Ramazan ayı -ki insanlara yol gösterici, hidâyeti, doğruyu ve yanlışını birbirinden ayırdedip açıklayıcı olarak Kur’ân o ayda indirilmiştir- İçinizden kim o aya yetişir(ayı görür)se oruç tutsun. Kim hasta olur, yahut seferde bulunursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, güçlük istemez. Sayıyı tamamlamanızı, size doğru yolu gösterdiğinden dolayı Allah’ı tekbîr etmenizi ister. Şükredesiniz diye (size bu kolaylığı gösterir).” (Bakara: 2/185)

buyurulmaktadır. Bu söylem, daha önce de Ramazân'ın, oruç ayı olduğunu kanıtlar.

Bakara: 185. âyette Kur'ân'ın, insanlara yol göstermek, doğruyu ve eğriyi açıklamak üzere Ramazan ayında indirildiği; o aya yetişenin oruç tutması gerektiği buyurulmakta; hasta veya yolcu olanların, Ramazan günleri yerine başka günlerde oruç tutabileceği, zira Allah'ın, mü'minlere güçlük değil, kolaylık istediği ve mü'minlerin, oruç günlerini tamamlayarak kendilerini doğru yola ileten Allah'ın adını saygı ile anmaları, O'na şükretmeleri için bu kolaylığı verdiği belirtilmektedir.

Burada Kur'ân'ın, Ramazan ayında indiği belirtiliyor. Duhân Sûresinin 3. âyetinde Kur'ân'ın, mübârek bir gecede, Kadir Sûresi'nde ise Kur'ân'ın Kadir gecesinde indiği bildirilmektedir. Bu üç âyet birlikte düşünülünce Kur'ân'ın, Ramazan içinde bulunan mübârek Kadir gecesinde inmeğe başladığı anlaşılır.

Bakara: 185. âyetteki: *"Kim o aya yetişirse oruç tutsun"* cümlesine bazı müfessirler: *"Kim hilâli görürse oruç tutsun"* şeklinde mânâ vermişlerse de çoğunluğun kanısına göre bu cümle "Oruç ayında mukim olan, oruç tutsun" anlamındadır. Nitekim:
"Kim hasta olur yahut seferde bulunursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde oruç tutsun."
cümlesi de bu anlamı desteklemektedir.

: *Oruç gecesini, kadınlarınıza yaklaşmak, size helâl kıldı. Onlar sizin elbisenizdir, siz de onların elbisesisiniz. Allah, sizin kendinize yazık etmekte olduğu-nuzu bildi de tevbenizi kabul edip sizi affetti. Artık şimdi onlara yaklaşın ve Allah'ın sizin için yaz(ıp takdîr etmiş ol)duğunu arayın; şafağın beyaz ipliği siyah iplikten ayırdedilinceye kadar yeyin, için; sonra tâ geceye dek orucu tamamlayın; mescidlerde ibâdete çekilmiş iken kadınlara yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın (yasak) sınırlarıdır, bunlara yaklaşmayın. Allah, insanlara âyetlerini böyle açıklar ki korunup sakınsınlar.* (Bakara: 187)

Bu âyette, oruç gecesinde kadınlarla cinsel ilişkinin helâl kılındığı; kadınların erkeklerin giysisi, erkeklerin de kadınların giysisi olduğu; insanların canlarına hiyanet ettiklerini bilen Allah'ın, onların hatâlarını bağışladığı; artık bundan böyle kadınlara yaklaşıp Allah'ın, kendilerine yazıp takdir ettiği çocuğa sahibolabilmek için cinsel ilişkide bulunabilecekleri bildirilmekte ve sabahleyin beyaz iplik siyah iplikten ayırdedilinceye dek yeyip içmeleri; sonra ertesi gün geceye kadar orucu tamamlamaları, mescidlerde ibâdete çekilmiş iken kadınlarla cinsel ilişkiye girmemeleri emredilmekte; bu anlatılanların, Allah'ın sınırları olduğu; Allah'ın, korunmaları için insanlara âyetlerini açıkladığı vurgulanmaktadır.

Sözeliminden bu âyetin, oruç zamanında helâl olmayan bir zamanda hanımıyla ilişkiye girmiş olanlarla ilgili olarak indiği anlaşılmaktadır. Nefse hiyânet ta'bîri ile, Allah'ın yasağını çiğnemek kastedilmiş olmalıdır. İlk zamanlarda oruçlu, akşam iftar ettikten sonra uyumamak ve son akşamı (yatsıyı) kılmamak şartıyla gece yeyip içebilirdi. Ama iftardan sonra uyur, ya da yatsıyı kılsa artık yeyip içemez, cinsel ilişkide bulunamazdı. Müslümanlardan bir kısmı, yorgunluk dolayısıyla gece bir şey yemeden uyur, ertesi akşama kadar aç kalır, perişan olurdu. Öyle anlaşıyor ki bazı müslümanlar, zaman zaman uyuduktan sonra yeme yasağı dışına çıkmışlar, Allah'ın onlara acıması sonucu orucun şartları hafifletilmiştir.

Beyazlık, ufukta yatay uzanan bir ip gibi görüldüğü için tan yeri ağarmasına beyaz ip denmiş olabilir. *Hayt* (ip) Arapçada mecâz olarak renk anlamında da kullanılır. Bu takdirde

-haytu'l-abyad

(beyaz ip), beyaz renk anlamındadır.

Fecr

ise yarmak, fışkırmak, akmak anlamındadır. Güneş ışığı belirtilerinin görünmeğe başladığı tan yeri ağarmasına, sabah vaktine fecr denmiştir. Gerek âyette siyah ve beyaz ip, gerek mecâz olarak karanlık ve aydınlık kastedilmiş olsun, bunların birbirinden ayırdedileceği zaman, ortalığın iyice ağarıp varlıkların birbirinden seçileceği zamandır. Öyle fıkıh kitaplarında yazıldığı gibi hemen tan yerinin ağarmağa başladığı ilk zaman değildir. Zaten Fecr de tan yeri ağarmasından güneş doğmasına kadar olan zaman dilimidir, sadece tan yerinin ağarmağa başladığı zaman değildir. Hz. Peygamber (s.a.v.):

"Ne Bilâl'

in ezânı sizi aldatıp sahur yemeğinizden alıkoysun, ne de ufkun bu şekilde

(dikeyine)

yayılan beyazlığı sizi aldatıp sahur yemeğinizden alıkoysun. Işık bu şekilde

(yatayına)

yayılcaya dek yeyiniz!"

buyurmuştur

[2]

. Abdullah ibn Mes'ûd'un hadisinde ise Peygamber (s.a.v.):

"Parmaklarını birleştirip aşağı doğru tutarak 'Fecr böyledir' diyeninki gibi değildir. Sonra bir işaret parmağını diğer işaret parmağının üzerine koyup kollarını uzatarak 'Böyledir' diyeninki gibidir, demiştir."

[3]

[1] - Bakara: 92/183

[2] - Buhârî, Ezân: 13, Savm: 17, Talâk: 24, Âhâd: 1; Müslim, Sıyâm: 39, 41-43; Ebû Dâvûd, Savm: 17; Nesâî, Sıyâm: 30; Tirmizî, Savm: 15; İbn Mâce, Sıyâm: 23; İbn Hanbel, Mûsne'd: 1/386, 392, 435, 5/7, 9, 13, 18

[3] - Müslim, Sıyâm: Sıfatu'l-fecr; Nevevî Şerhi: 7/204

